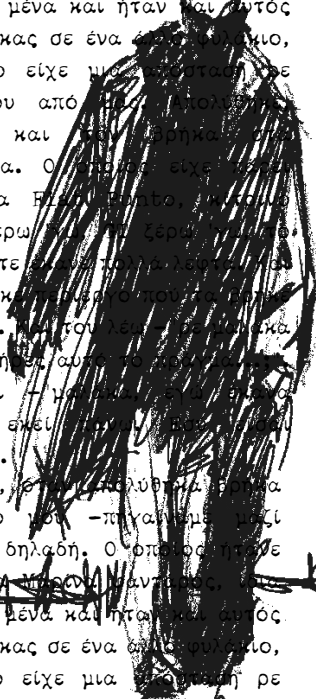

...Λοιπόν, όταν απολύθηκα βρήκα
ένα φίλο μου -πηγαίναμε μαζί
σχολείο, δηλαδή. Ο οποίος ήταν
στην Αγία Μαρίνα φαντάρος, ίδια
σειρά με μένα και ήταν και αυτός
αρχιφύλακας σε ένα φυλάκιο,
το οποίο είχε μια απόσταση με
παιδί μου από μας. Απολύθηκε,
λοιπόν, και τον βρήκα στα
Πετράλωνα. Ο οποίος είχε πάρει
τότε ένα Fiat Punto, κίτρινο
χρώμα ξέρω 'γω, GT ξέρω 'γω, το

"Μαλάκα, εγώ έκανα μπίζνες εκεί πάνω".

Μια συνέντευξη από τα ελληνοαλβανικά σύνορα, 1994-1995

τα λεφτά. Και του πήρε -"ρε
μαλάκα πώς το πήρες αυτό το
πράγμα...;". Μου λέει -"μαλάκα,
εγώ έκανα μπίζνες εκεί πάνω. Εσύ
είσαι μαλάκας".

...Λοιπόν, όταν απολύθηκα βρήκα
ένα φίλο μου -πηγαίναμε μαζί
σχολείο, δηλαδή. Ο οποίος ήταν
στην Αγία Μαρίνα φαντάρος, ίδια
σειρά με μένα και ήταν και αυτός
αρχιφύλακας σε ένα άλλο φυλάκιο,
το οποίο είχε μια απόσταση με
παιδί μου από μας. Απολύθηκε,
λοιπόν, και τον βρήκα στα
Πετράλωνα. Ο οποίος είχε πάρει
τότε ένα Fiat Punto, κίτρινο
χρώμα ξέρω 'γω, GT ξέρω 'γω, το

Το κείμενο που ακολουθεί στις επόμενες σελίδες είναι η προφορική μαρτυρία ενός νέου, που υπηρέτησε μέρος της στρατιωτικής του θητείας, στα ελληνοαλβανικά σύνορα, την περίοδο 1994 - 1995.

Διατηρήσαμε την προφορικότητα του λόγου - σχεδόν εξ ολοκλήρου - με τη σκέψη ότι αποδίδει με πολύ άμεσο τρόπο τις συνθήκες εισόδου των μεταναστών στη χώρα, κατά τα μέσα της δεκαετίας του '90, την υποδοχή που τους επιφύλαξαν το κράτος και τα (μεγάλα ή μικρά) αφεντικά, αλλά και το ρόλο του στρατού.

Ακόμα κι αν σε λίγα σημεία η γνώμη μας είναι κάπως διαφορετική απ' αυτή που διατυπώνεται σε τούτη την μπροσούρα, η τελευταία δεν παύει ν' αποτελεί ένα σπάνιο (από τα μέσα) ντοκουμέντο για την πολιτική του ελληνικού κράτους στα σύνορά του.

Ευχαριστούμε θερμά τον σύντροφο Γ. και τον σύντροφο Π. που παραχώρησε και πήρε, αντίστοιχα, τη συνέντευξη πίσω στο 2006. Η μπροσούρα κυκλοφορεί μαζί με το τεύχος 29 του περιοδικού αντίφα - πόλεμος ενάντια στο φόβο.

ΜΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΠΟ ΤΑ ΕΛΛΗΝΟΑΛΒΑΝΙΚΑ ΣΥΝΟΡΑ 1994- 1995

Γ: Εε... Ήμουν μαθητής στη δ., έμενα στα Πετράλωνα, τέλος πάντων, σα νέος ήμουν μέσα στα ναρκωτικά, πολύ αλητεία, ιστορία κι όλα αυτά... με το ζόρι έβγαλα το σχολείο. Τέλος πάντων, τέλειωσα το σχολείο, ήμουν από τη νεολαία που δεν είχε καμία σχέση με την πολιτικοποίηση ή με κοινωνικές ευαισθησίες. Καμία σχέση με αυτά τα πράγματα, απλά ας πούμε ήμουν... καλό παιδί ας πούμε; Κάπως έτσι. Με ό,τι μπορεί να σημαίνει αυτό - καλό ή κακό... Λοιπόν, τέλος πάντων, θεωρούσα τον στρατό σαν κάτι δεδομένο, τότε ήταν και δύσκολο να πάρεις τρελόχαρτα και τέτοια. Για να πάρεις τρελόχαρτο έπρεπε να 'σουν και λίγο τρελός. Να έχεις τα κότσια ρε παιδί μου να το κάνεις, δεν ήταν τόσο εύκολο πράγμα. Και από την άλλη βέβαια δεν μου είχε περάσει από το μυαλό να πάρω τρελόχαρτο, έτσι; Το θεωρούσα κάτι που πρέπει αναγκαστικά να το κάνεις, να πας στρατό.

Π: Αυτονόητο...

Γ: Αυτονόητο, ναι... τελείωσα το σχολείο, και γενικά σαν τρόπος σκέψης ήμουν στο μέσο όρο. Σε αυτό που αντιπροσωπεύει η κοινωνία. Σαν τρόπο σκέψης. Τώρα σαν άνθρωπος, σαν χαρακτήρας, ήμουν μια λούμπεν φυσιογνωμία και στα Πετράλωνα με ξέρανε ότι ήμουν φιλοαλητάκος, ότι ασχολούμαι με κλειψιές και μαλακίες τέτοιες. Τέλος πάντων πήγα στο στρατό, παρουσιάστηκα και όλα αυτά, και για να μην χρονοτριβούμε κάποια στιγμή καταλήγω με μετάθεση στο τάγμα πεζικού Φιλιατών. Εκεί πέρα περάσαμε όλη αυτή την εκπαίδευση που είχε να κάνει κυρίως με το πώς αντιμετωπίζουμε τους λαθρομετανάστες και τη λαθρομετανάστευση από την Αλβανία και μάθαμε τα καινούρια όπλα που χρησιμοποιούν εκεί πέρα. Πέρασε το δεκαήμερο της εκπαίδευσης και από τους νεοσύλλεκτους άλλοι μείνανε στο τάγμα και άλλοι πήγαν σε φυλάκια που ήτανε πάνω στα σύνορα. Εμένα, σαν βαθμοφόρο υπαξιωματικό, έφεδρο δεκανέα με στείλανε σε ένα φυλάκιο στον Τσαμαντά, πάνω σε ένα βουνό, για να αντικαταστήσω τον προηγούμενο ο οποίος απολυότανε. Το φυλάκιο είχε απόσταση γύρω στο ενάμιση χιλιόμετρο από την Αλβανία και όταν πήγα εκεί πέρα άρχισα να βλέπω την πραγματικότητα, τι συμβαίνει. Γιατί λόγω ότι ήμουν σε νησί δεν είχα καμιά επαφή με το τι συμβαίνει ας πούμε στα ελληνοαλβανικά.

Π: Ήσουν πριν στη Χίο...

Γ: Στη Χίο, ναι. Λοιπόν ήταν ένα φυλάκιο τελείως απομακρυσμένο, σε ένα χωριό το

οποίο έχει γύρω στους εξήντα κατοίκους και με σπίτια που ήταν πολύ μακριά το ένα με το άλλο.

Π: Το χωριό αυτό λεγόταν Τσαμαντά;

Γ: Τσαμαντά. Ναι. Και το φυλάκιο έτσι λεγότανε. Εκεί πέρα ουσιαστικά... καθημερινά είχε δύο ενέδρες και δύο περίπολα το βράδυ. Ή δύο περίπολα το πρωί και δύο ενέδρες το βράδυ, ανάλογα πώς πήγαινε.

Π: Τί εννοείς ενέδρα;

Γ: Η ενέδρα ήταν ότι έβγαινες σε ένα σημείο, αυτά που τα λέγανε περάσματα, δηλαδή δίπλα στο ποτάμι και σε σημεία συγκεκριμένα που είναι πιο εύκολο να περάσουνε τα σύνορα οι Αλβανοί μετανάστες. Και την στήναμε εκεί πέρα.

Π: Το ποτάμι πώς το λέγανε;

Γ: Το ποτάμι δε θυμάμαι τώρα πώς το λέγανε. Αλλά ήταν το γνωστό ποτάμι που κατέβαζε πλώματα. Μεταναστών, Αλβανών. Εκεί πέρα κάθησα πέντε μήνες συνολικά στο φυλάκιο.

Π: Μιλάμε τώρα για το διάστημα 1994 με αρχές του 1995;

Γ: Νοέμβρης 1994 με... Μάλλον όχι Νοέμβρης! Οκτώβρη με... Φλεβάρη ήμουνα... Με Μάρτη; Δε θυμάμαι τώρα.

Π: Με αρχές του 1995.

Γ: Ναι, αρχές του '95. Βέβαια η κατάσταση δεν ήταν όπως τα προηγούμενα χρόνια. Δηλαδή το '91, '92, '93 ας πούμε υπήρχε μαζική είσοδος, πώς το λένε... ο πληθυσμός τέλος πάντων πέραγε μαζικά τα σύνορα. Ήταν τελείως διαφορετικά. Αν και το '94 με '95 που ήμουν εγώ, πέραγε επίσης κόσμος. Αυτό που κάναμε ήταν να την στήνουμε και να συλλαμβάνουμε. Αυτό που έχει σημασία πιο πολύ να δούμε είναι τις αντιλήψεις που παίζανε σε σχέση με το ζήτημα, μέσα στο φυλάκιο που ήμασταν γύρω στα 17 άτομα. Συνήθως όταν βγαίνανε τα περίπολα είχανε τρία άτομα- οι ενέδρες. Οι δύο βαριούνταν και ο ένας ήταν πορωμένος. Και κει έπαιζε πρόβλημα. Αν δεν έβγαινε το περίπολο αυτός ο πορωμένος μπορεί να έπαιρνε τηλέφωνο στο λόκο και να μας έδινε στο λοχαγό. Παρεμπιπτόντως ο λοχαγός ήταν φασίστας. Κερκυραίος. Β.Σ. Αναγκαστικά λοιπόν βγαίναμε. Αυτό που γινότανε... ανά δύο τρεις μέρες, ήταν ότι πιάναμε κόσμο. Είτε παιδάκια, είτε γέρους, είτε γυναίκες... ανθρώπους τέλος πάντων που πηγαίνανε στην Ελλάδα. Είναι τεράστιο το ζήτημα, από το '91 που ανοίξανε τα σύνορα και όλα αυτά, που μπήκε μαζικά ο κόσμος και πέρασε τα σύνορα, η αντιμετώπιση του τοπικού πληθυσμού, των ηπειρωτών κυρίως - γιατί από κει πέρα μπαίνανε - ήταν... πώς το λέμε, ήταν αλληλέγγυος. Σε ένα λαό που έψαχνε να βρει την τύχη του. Σε ένα λαό που πέραγε τόσα και τόσα και αυθόρμητα ας πούμε ο κόσμος, οι χωριανοί εκεί πέρα, τους βοηθήσανε. Λοιπόν... εκεί ξεκινάει και η μαυρίλα της ιστορίας. Ξαφνικά αυτός ο κόσμος συνειδητοποιεί ότι έχει μπει στη χώρα ένα φτηνό εργατικό δυναμικό και ότι με αυτόν τον τρόπο, η δική του θέση στην ελληνική κοινωνία αναβαθμίζεται. Αναβαθμίζεται πατώντας σε αυτή τη νέα μάζα ανθρώπων που ήτανε εργατική τάξη. Κι αυτό το πράγμα αρχίσανε να το εκμεταλλεύονται. Πέρα από όλη την Ελλάδα, εγώ θέλω να μιλήσω για τοπικά, πώς το είδα εκεί πέρα,

έτσι; Και πώς το βίωσα από τον ντόπιο κόσμο. Λοιπόν... Από αυτή την εκπαίδευση που είχαμε κάνει στην αρχή, μας μάθανε αλβανικά, που όμως δεν είχανε καμία σχέση με το να βοηθήσεις ένα κόσμο ή τέλος πάντων να του πεις να γυρίσει πίσω ή να του πεις απαγορεύεται. Τα αλβανικά που μας μάθανε ήτανε σήκω πάνω - κάτσε κάτω.

Π: Στις δέκα μέρες στην εκπαιδευτική. Πριν πάτε στον Τσαμαντά.

Γ: Σήκω πάνω, κάτσε κάτω. Δηλαδή “ούλο, τσο”. “Ούλο” ήτανε σήκω, “τσο” κάτσε. Και κάτι άλλα που δε θυμάμαι τώρα. Τα οποία ήτανε - πώς το λένε...

Π: Σε προστακτική...

Γ: Ναι... λοιπόν, επίσης μας λέγανε ότι “όταν βρίσκετε Αλβανούς στα σύνορα θα τους παίρνετε το ψωμί και θα το κάνετε κομμάτια”. Γιατί υποτίθεται ότι εκεί μέσα κρύβανε όπλα. Μαχαίρια τα οποία ήταν, ας πούμε, επικίνδυνα για μας. Και ουσιαστικά αυτό που αντικρύζαμε εμείς ήτανε ανθρώπους εξαθλιωμένους να περπατάνε τρεις μέρες στα χιόνια. Και σε θερμοκρασίες πολύ χαμηλές: μείον 15, μείον 20 βαθμούς Κελσίου. Εξαντλημένους ανθρώπους που το μόνο πράγμα που είχανε για να τρέφονται ήταν το ψωμί. Και ο στρατός μας μάθαινε ότι μέσα στο φαγητό, μέσα στα ρούχα τους έχουν κρυμμένα μαχαίρια. Και ότι θέλουν να σκοτώσουν. Τέλος πάντων αυτή τη λογική κάποιος κόσμος τη θεωρούσε τελείως ηλίθια. Άλλος κόσμος, αυτοί που ήταν και οι ρουφιάνοι τελικά, αποδείχτηκαν βασιλικότεροι του βασιλέως που λένε...

Π: Μεσ στους φαντάρους λες τώρα.

Γ: Ναι, μεσ στους φαντάρους, ναι. Οι οποίοι είχανε ένα ιδιαίτερο μένος απέναντι στους Αλβανούς και κυρίως ήτανε κόσμος από τα Γιάννενα, την Άρτα, την Αιτωλοκαρνανία, από κείνα τα σημεία. Με την πρόφαση ότι “αυτοί μπαίνουνε και μας κλέβουνε τα χωράφια”. Και ας πούμε αντιμετώπιζανε τους Αλβανούς λες και ήτανε ζώα. Τέλος πάντων, πήγα στο φυλάκιο γνώρισα τον κόσμο σαν καινούριος κτλ και άρχισα να κόβω φάτσες και καταστάσεις. Και άρχισα να μπριζώνω κι εγώ λίγο. Άρχισα να βλέπω μία κατάσταση λίγο περιεργη, με στρατόκαυλους και τέτοιους... Εντωμεταξύ μέσα στο φυλάκιο είχαμε διάφορες αψιμαχίες, γιατί... γενικότερα σε αυτά τα τάγματα -στα ελληνοαλβανικά- στέλνανε κόσμο... είτε ανεπιθύμητους, είτε μουσουλμάνους από τη Θράκη είτε εβραίους. Και μέσα στο φυλάκιο ήμασταν 17 άνθρωποι από τους οποίους 5-6 ήταν μουσουλμάνοι, οι 2 εβραίοι και οι υπόλοιποι ήταν Έλληνες.

Π: Από χωριά ή...;

Γ: Από παντού. Είχαμε και από Αθήνα. Είχαμε και κάποιους άλλους... Είχαμε έναν ελληνογερμανό, ο οποίος παρεμπιπτότως ήτανε και ναζί. Τώρα το θυμήθηκα. Ο Χ., τον θυμάμαι ακόμη. Γενικά έπαιζε τσαμπουκάς. Δηλαδή κάποιιοι την πέφτανε στον Α. και ειδικά στον έναν εβραίο την λέγανε συνέχεια. Κάποιοι Πομάκοι επειδή θεωρούσαν μεγάλη προσβολή το να έχουν μία μέρα φυλακή ή μια μέρα κράτηση, ήταν αμέτοχοι. Όσον αφορά στους μετανάστες, υπήρχε μια τάση μέσα στο φυλάκιο να βγαίνουμε έξω, να πιάνουμε, να κάνουμε, να συλλαμβάνουμε... Πιο κάτω θα πω και μερικά πράγματα πιο χοντρά που έχουνε γίνει - που έχω δει και ακούσει.

[Γραύση]

Γ: Να περιγράψω πώς γίνονταν οι συλλήψεις και όλα αυτά τα πράγματα. Συνήθως οι συλλήψεις γίνονταν βράδυ ή απογευματάκι. Βγαίναμε συνήθως δύο ή τρία άτομα. Ανάλογα. Και πηγαίναμε σε κάποια σημεία επιλεγμένα τα οποία ήταν γραμμένα σε ένα χαρτί. Τα ξέραμε όλοι. Που ήταν δίπλα στο ποτάμι ή σε άλλα τρία τέσσερα σημεία που ήταν κάπου πάνω στο βουνό.

Π: Στο ποτάμι που έλεγες ότι κατέβαζε τα πτώματα.

Γ: Ναι. Στο ποτάμι που κατέβαζε πτώματα. Θα τα πούμε μετά αυτά. Απλά θέλω να περιγράψω το πώς γινόταν η διαδικασία. Αυτό που γινόταν ήταν το εξής: την στήναμε κάπου και στο 90% των περιπτώσεων φέρναμε κόσμο πίσω στο φυλάκιο. Οι οποίοι κάθονταν μία, το πολύ δύο μέρες σ' αυτό. Για αυτές τις δύο μέρες, υπήρχε άγραφος νόμος ότι οι μετανάστες που πιάναμε πρέπει να κάνουν όλες τις δουλειές. Δηλαδή από το να κουρέψουνε τα χορτάρια, να καθαρίσουνε, να σφουγγαρίσουνε, να πλύνουν πιάτα, να μαγειρέψουν, να κουβαλήσουνε -μέχρι και όπλα τους βάζανε να καθαρίσουνε- να μας στρώσουνε τα κρεβάτια... Και μετά ερχότανε ΡΕΟ του στρατού και τους κατέβαζε στο λόχο που ήτανε 30 με 40 χιλιόμετρα απ' το φυλάκιο. Στον αποσπασμένο λόχο του τάγματος. Και τους μαζεύανε εκεί πέρα από όλα τα φυλάκια. Συνήθως (επειδή μου έχει τύχει πολλές φορές να κάνω τέτοιο πράγμα -όχι επειδή το ήθελα, αλλά επειδή έπρεπε να γίνει- γιατί αν δεν το έκανα σαν αρχιφύλακας θα έτρωγα το λιγότερο 20 μέρες φυλακή και στρατοδικείο) βρίσκαμε μπροστά μας ανθρώπους που ήτανε σε πολύ άσχημη κατάσταση. Και ψυχολογικά, αλλά και σωματικά ήταν κουρασμένοι και πεινασμένοι -και απ' όλες τις ηλικίες. Έχει τύχει να συλλάβουμε και δωδεκάχρονα παιδάκια τα οποία μάλλον είχανε ξεμείνει γιατί περνάγανε караβάνια και συνήθως κάποιοι ξεμείνανε πίσω. Και λόγω του ότι ήτανε δύσκολα τα πράγματα τους αφήνανε. Δεν μπορούσαν να καθυστερήσουνε. Μετά έπαιζε το λαθρεμπόριο. Είχαμε συλλάβει τρεις γυναίκες οι οποίες ήτανε λες και είχανε βγει από τα καλλιστεία. Πανέμορφες γυναίκες με τακούνια, δηλαδή φαινότανε ότι δεν είχανε περπατήσει καθόλου. Προφανώς περιμένανε κάποιους να έρθουν να τις πάρουνε και έτυχε να τις βρούμε εμείς. Αυτό που ακολουθούσε είναι αυτό που σου έλεγα. Τους πηγαίναμε στο φυλάκιο, όπου κάνανε όλες τις δουλειές. Άγραφος νόμος... Υπήρχανε και βιασμοί. Αυτές τις τρεις κοπέλες για παράδειγμα τις κατεβάσανε στο λόχο και έμαθα ότι τις είχανε βάλει στις τουαλέτες που πηγαίνανε οι φαντάρτοι, τις είχανε κλειδώσει εκεί μέσα και κάποιοι το βράδυ... πηγαίνανε και - τώρα δεν ξέρω τι ακριβώς κάνανε, αλλά είχα μάθει ότι είχε γίνει ιστορία. Αυτό ήτανε το καθεστώς σε όλα τα φυλάκια. Στα οποία δεν είχε πέσει κάποια γραμμή από το στρατό επίσημα ότι αν αντιληφθούμε κάτι, ότι οι στρατιώτες φέρονται άσχημα και τέτοια πράγματα, ότι θα φάει ποινές και τέτοια. Ήταν σα να σου έλεγε ο διοικητής σου ότι κάν' το. Συνήθως αυτό λέγανε. Ή ότι, "μην τους λυπάσαι", ότι "όπου τους βρείτε γαμήστε τους"... κανονικά, τέτοια λέγανε. Οι πιο βάρβαρες συνθήκες ήτανε στο λόχο, έτσι; Που ήτανε ένα μπουντρούμι...

Π: Απ' ό,τι καταλαβαίνω ήταν κάτι σαν κρατητήριο, έτσι;

Γ: Ήταν το κεντρικό, δηλαδή όσους μαζεύανε τα φυλάκια, τους κρατάγανε σε ένα